

Lekció: 1Móz 35,1-15

Textus: „Jákób Bételnek nevezte el azt a helyet, ahol Isten beszélt vele.” (1Móz 35,15)

„Nem hallottatok arról az örültről, aki fényes délelőtt lámpást gyújtott, a piacra rohant s közben folyton azt kiabálta: „Istent keresem! Istent keresem!” – Mivel a jelenlétük között épp sokan voltak, akik nem hittek Istenben, nagy nevetés támadt. Tán elvesztetted? – kérdezték egyesek. Talán csak nem szaladt el valamerre, mint valami gyerek? – így mások. Vagy netán elrejtőzött? Fél tőlünk? Hajóra szállt? Kivándorolt? – így kiabáltak és nevetgéltek összevissza. Az örült közéjük vetette magát, szinte átlukasztva őket a tekintetével. – „Hová lett Isten? – kiáltott föl. – Majd én megmondom nektek! Megöltük őt – ti és én! Gyilkosai vagyunk mindannyian! De hogyan is csináltuk ezt? Hogyan is lehettünk képesek kiinni a tengert? Ki adta kezünkbe a spongyát az egész láthatár letörléséhez? E vonalak nélkül mi lesz egész építőművészetünk? Állnak-e házaink a jövőben is? És mi magunk vajon megszünk-e még? Mit tettünk, amikor e földet elszakítottuk napjától? Merre halad most? Mi hová tartunk? Minden naptól egyre távolodunk? Nem zuhanunk egyenesen előre? Vagy hátra, vagy oldalt, vagy minden irányba? Van-e még fönt, és lent van-e? Nem a végtelen semmiben bolyongunk? Nem érezzük az üres tér borzongató fuvallatát? Vajon nem lett-e hidegebb? Nem jön-e közelebb és mindegyre közelebb az éj? Nem kell-e lámpást gyújtanunk fényes délelőtt? Nem halljuk tán az Istent temető sírásók ricsaját? Nem érezzük-e az isteni rothadás szagát? – elrohadnak az istenek is! Isten halott! Halott is marad! És mi öltük meg őt! Mivel vigasztaljuk magunkat mi, minden gyilkosok gyilkosai? A világ eddig legszentebbje és leghatalmasabbja elvérzett késszúrásainktól – ki törli le rólunk a vért? Milyen vízzel mossuk le magunkról? Miféle vezeklést, milyen szent játékot találunk ki önmagunknak? [...] – Az örült most elhallgatott és megint hallgatóira nézett: ők szintén hallgattak és idegen tekintettel bámulták őt. [...] – Beszélük még, hogy az örült azon a napon különféle templomokba tolakodott be és rázendített Requiem aeternam deo-jára (örök nyugalmat istennek). Amikor kivezették és felelősségre vonták, egyre csak azt hajtogatta: „Ugyan mi egyebek ezek a templomok, ha nem Isten kriptái és síremlékei?” (Nietzsche – A Vidám Tudomány, 18. aforizma)

Ez az a híres nietzschei aforizma, amiben benne van az a sokszor félreértett és híres mondat, hogy az isten halott. Félreértett, mert ez nem egy ateista kiáltvány, hanem a modern ember talajvesztésének kifejezése. Fájdalmas kiáltás a semmibe. Az isten halott. Nem volt mindig az, de meghalt. Eleinte még egy végtelen tenger volt, majd először a végtelenségét veszítette el, aztán egy-egy kanálnyival apadt, végül kiszáradt. A láthatár volt, őt láttuk mindenben, aztán egyre több dolog lett, amit meg lehetett magyarázni máshogy is, nélküle is, a kép színei fakultak, egy ideig még szürke és színes részek felváltva jelentek meg előttünk, de aztán rájöttünk, hogy a színes sem különbözik semmiben, így az is beszürkült. Az isten halott. Régebben nagyobb, majd ahogy telt az idő, egyre kisebb öblök, színfoltok, rések tartották életben, olyan rések, ahol még volt számára hely a valóságban, de ezek a rések kiszáradtak, beszürkültek, betömődtek.

Természetesen egy ilyen bevezetés után az igehirdetés további része ennek a képnek a cáfolatáról kell, hogy szóljon. Meg kéne találni, hogy ez a gyilkosság mégis hogyan történhetett és valahogy visszacsinálni. Mikor halt meg ez az isten? Talán a felvilágosodáskor? Ki ölte meg? Esetleg Nietzsche? Rá kell haragudni? Hogyan halt meg? Úgy, ahogy Jézus született? Nem volt számára hely? Nem maradt számára hely? Nem. Ezt az istent, akiről eddig szó volt, a rések istenét nem a felvilágosodáskor ölték meg, hanem még a világ kezdete előtt, és nem Nietzsche tette, de nem is mi, hanem a teljesség, a valóság Istene, és nem a rések betömődésével, hanem pusztá léteével tette semmissé. Azzal a pusztá létezéssel, ami három személy, de még ez sem okoz szakadást vagy rést benne, mert ő Egy Isten, mert ő maga a kapcsolat, amiben az Atya szeretete a Lélek által a Fiú iránt akkora volt, hogy túlcsoordult és megteremtette a Fiúra nézve a világot. A valóságunkat. Mi ez által a rés nélküli Isten által vagyunk teremtve ebbe a rés nélküli valóságba. A bűneset arról szól, hogy elhittük, az Isten hazudik nekünk. A hazugság azt jelenti, hogy valami nem igaz, nem valós. Ezek szerint a bűnesetben elhittük, hogy Isten és az ő szava nem a valóság, hogy ő kikanalazható és kifakítható, hogy ő csak a valóság megmagyarázhatatlan réseibe fér be. Pedig a rések istenét kezdettől fogva nem egy eszme vagy egy ember tagadja, hanem maga a teljesség Istene. Az az Isten, aki így szól Jákóbbhoz az igeszakasz elején: „Indulj, menj föl Bételbe, és telepedj le ott! Készíts ott oltárt az Istennek, aki megjelent neked, amikor menekültél bátyád, Ézsau elől!” (1Móz 35,1) Ahhoz, hogy megértsük, hogy miért ugyanaz a teljesség, a valóság Istene, mint ebben a régi könyvben szereplő Isten, és ugyanakkor a te teremtő Istened, meg kell nézniünk azt a jelenetet, amire hivatkozik a szakasz, azaz Mózes első könyvének 28. fejezetét, amikor Jákób Ézsau elől menekül: lásd 1Móz 28,10-22.

Azt olvassuk, hogy Jákób, akkor még egyszerű, emberi, csalogó mivoltában, ahogy azt a neve is jelenti, elfárad és lefekszik egy kőre, elalszik és álmot lát: álmában létrán járnak fel-le az angyalok és a létra tetején az Isten áll, Ábrahámnak és Izsáknak az Istene, a személyes kapcsolat Istene, akinek nem derogál szóba állni egy ilyen egyszerű, nagyon is emberi csalogóval. Képzeliük el ezt a képet: a menny és a föld összeér, a szent Isten beszél a gyarló emberhez, nincs rés. Jákób amikor felébred, így szól: „Bizonyára az ÚR van ezen a helyen, és én nem tudtam!” (1Móz 28,16) Igen, a teljesség Istene csupa meglepetés, csupa „és én nem is tudtam” pillanat, mert nem marad abban a résben, amibe te beletetted, hanem megmutatja magát a nyomorult, bujdosó, emberi valóságban. Jákób elnevezi a helyet Bételnek, azaz Isten házának. Az Isten háza. Isten otthon van az életben, tud rólam és kapcsolatot akar velem. Ennek a régi könyvnek az Istene, Jahve, pont, hogy nem a rések istene, hanem az a teremtő valóság, akinek a mindent betöltő teljessége nem teszi lehetővé a rések istenének a létét.

Szóval a Biblia tényleg erről az Istenről beszél, Jákób tényleg vele találkozott. Te is erről az Istenről beszélsz, amikor azt mondd, „Isten”? Átcsordult a valóságodba, eltörölve a hazugságot, amit nap, mint nap elhiszel a bűnesetben? Észrevetted már, hogy fel-le járnak az angyalok, a menny és a föld összeér, és hogy ő otthon van, vagy otthon akar lenni a te életedben is? Tart még a karácsony, ami ennek az átcsordulásnak a megtestesüléséről szól, vagy a karácsony igazsága olyan szorosan kapcsolódik a hideghez és a kivilágított Váci utcához, hogy ezek nélkül abszurd az egész? Ha igen, akkor képzeld el, hogy december 24-e van, csak épp Hawaii-on telelsz! Ma este a csillagos ég legyen az az égő sor, ami alatt a szenteste békessége és valósága újra megszólít! Mert a Biblia nyáron is arról az Istenről beszél, aki ott és akkor testté lett, és újra meg újra úgy akar veled találkozni, ahogy vagy, és ahogy ő van.

Jákóbnál megtörtént ez a találkozás. Majd eltelt nagyon sok idő és nagyon sok minden történt vele. A két napja véget ért napközis táborban jóba lettem az egyik kilenc éves kislánnyal, Fruzsival, aki egész csütörtökön Kenessey Zsófi után rohangált, és azt kérte, hogy meséljen neki a Bibliából történeteket. A végén már azt csinálták, hogy Zsófi csak úgy kinyitotta valahol a Bibliát, és azt a részt magyarázta neki. Még akkor is, ha Jóbánál nyílt ki. Úgyhogy, ha azt mondom, hogy Jákób Istennel való találkozása után nagyon sok idő telt el, és ebben a nagyon sok időben nagyon sok minden történt vele, akkor ott ilyen igazi jó sztorikra kell gondolni, amik miatt Fruzszi kérlelte Zsófit, hogy meséljen még. Ezek Mózes 1. könyvének 29-34. fejezeteiben vannak, azután, hogy Jákóbnak volt ez a látomása menekülés közben, egészen addig, hogy a lekciónban olvasott részben visszatérünk ugyanerre a helyre. Egy-egy mondatban elevenítsük fel ezeket: Jákób Lábánál dolgozott, hogy megkapja a lányát, Ráheld, de Leát adták neki, így még többet dolgozott, aztán gyerekei születtek, meggazdagodott, elhagyta Lábánt, az üldözőbe vette, de kibékültek, majd Jákób követeket küldött a bátyához, előre küldte mindenét, ő pedig tusakodott Istennel, győzött, kibékült még Ézsauval is, végül pedig a sikemi vérfürdő miatt újra útnak indul családjával. Azt látjuk, hogy őszintén, megharcolva járja az útját, és Isten vele van, ahogy ígérte neki, mégis, ahogy a felsorolásból is látszik, annyi minden rakódott rá arra az egyszerű, semmit nem birtokló életre, aki ott aludt Bételben. Az ember, amikor találkozik Istennel és megérti, hogy ki ő igazából, és mit tett érte, akkor nagyon boldog. Ahogy a zsoltáros írja: *„Mikor jóra fordította Sion sorsát az ÚR, olyanok voltunk, mint az álmodók. Akkor megtelt a szánk nevetéssel, és örömkialtás volt nyelvünkön. Ezt mondták akkor a népek: Hatalmas dolgot tett ezekkel az ÚR! Hatalmas dolgot tett velünk az ÚR, ezért örvendezünk.”* (Zsolt 126,1-3) De aztán ebben a megváltott földi létben, a már igen és még nem feszültségében és az őszinte, megharcolt úton levésben annyi minden történik velünk és rakódik ránk. Nehéz úgy látnunk Istent, mint először. A megtérés napjai sokszor nagyon távol vannak már.

És most érkezünk el az elején felolvasott igeszakaszunkhoz. Mert mindezek után *„Isten ezt mondta Jákóbnak: Indulj, menj föl Bételbe, és telepedj le ott! Készíts ott oltárt az Istennek, aki megjelent neked, amikor menekültél bátyád, Ézsau elől!”* (1Móz 35,1) Mert bár sok minden változott azóta, de az nem, hogy Isten lehajol, kapcsolatot teremt és szól, ha mi el is felejtenénk, hogy ki ő és milyen valójában, emlékeztet minket. Megint csak a zsoltáros szavaival kérdezhajlik tőle, a teljesség Istentől, Ábrahám, Izsák és Jákób Istentől, akiben nincs semmiféle rés: *„Hova menjek lelked elől? Orcád elől hova fussak? Ha a mennybe szállnék, ott vagy, ha a holtak hazájában feküdnék le, te ott is jelen vagy. Ha a hajnal szárnyaira kelnék, és a tenger túlsó végén lagnék, kezed ott is elérne, jobbod megragadna engem. Ha azt gondolnám, hogy elnyel a sötétség, és éjszakává lesz körülöttem a világosság: a sötétség nem lenne elég sötét neked, az éjszaka világos lenne, mint a nappal, a sötétség pedig olyan, mint a világosság.”* (Zsolt 139, 7-12) Isten szól Jákóbbhoz: *„Indulj, menj föl Bételbe, és telepedj le ott!”* Menj föl! A héber szó itt ugyanaz, mint amit a zarándoklatra használunk. Ahogy a zarándokút, úgy ez a Bételbe való felmenetel is megtisztulással jár. Ezt mondja Jákób a vele lévőeknek: *„Távolítsátok el az idegen isteneket, amelyek nálatok vannak!”* Ahogy Isten elhív, hogy újra és újra, fáradhatatlanul megmutassa neked, hogy milyen ő valójában, el kell engedned az idegen isteneket, az idegen istenképeket. Menj fel, menj vissza Bételbe, az Isten házába, ahol ő otthon van! És ez a visszatérés lesz az igazi megérkezés nem csak az Istenhez, hanem az igazi önmagadhoz és az igazi valósághoz is, mert mindkettőnek, a valóságnak és önmagadnak is az eredeti és legteljesebb formája az, amiben otthon van az Isten. Jákób háromszor nevezi el a helyet Bételnek, először az álma után, aztán ebben a részben kétszer. Te is nevezd el minél többször Bételnek azt a helyet, ahol vagy! Folyamatosan emlékeztetnünk kell magunkat, folyamatosan haza kell érkezünk abba a világba és abba az önmagunkba, amiben Isten otthon van az ő teljességével. Ehhez a hazaérkezéshez nem kell elrugaszzkodni a valóságtól, egyedül annak a megváltására és abba az igazságba való belekapaszkodásra van szükség, hogy ez az egyetlen valóság, és ha tényleg nincs más valóság, akkor minden más hazugság és céltévesztés.

Július első hetének végén vagyunk, a nyár nagy része még előttünk van, sok munkával és pihenéssel egyaránt, többen gyülekezeti táborba indulunk ma. A jól megérdemelt pihenés szabadsága és a meleg lassúsága jó alkalom arra, hogy elindulj visszafelé Bételbe, és figyeld, ahogy útközben a megtestesült átcsordulás, Jézus Krisztus, eltöröl mindent, ami az igazi önmagad és a valóság igazi Teremtője közé áll. Ebben az eltörülésben tényleg igaz volt, hogy az Isten halott, de ott és akkor nem a rések istene, hanem az a Fiú Isten halt meg és támadt fel, akire nézve a valóságunk és mi magunk is teremtettünk. *„Indulj, menj föl Bételbe, és telepedj le ott!”* Telepedj le! Kapaszkodj bele abba az igazságba, ami Jézus Krisztusért a tiéd: a kárpit felhasadt, a menny és a föld összeér, és a teljesség Istene rések nélkül ölel magához, és otthon van benned.